

Wydatki gospodarstw domowych związane ze sportem

W ostatnich latach w krajach europejskich rośnie zaangażowanie społeczeństwa w sport i aktywność fizyczną. Wspieranie tego trendu jest jednym z celów, jakie stawia przed sobą Komisja Europejska (*Biała Księga Sportu*). W W. Brytanii, gdzie przeprowadzono największą liczbę badań uczestnictwa w sporcie i wydatków związanych ze sportem szacuje się, że wydatki związane z czynnym i biernym wypoczynkiem stanowią ok. 25% całkowitych wydatków konsumpcyjnych (Davies, 2002). W skali globalnej jest to ważna gałąź gospodarki, którą jednak trudno jest odnaleźć w statystyce i rachunkach narodowych.

Z reguły w badaniach ekonomicznych kwoty przeznaczone na wydatki związane z aktywnością fizyczną są niedoszacowane z uwagi na trudności w identyfikacji i brak w rachunkach narodowych osobnego działu dla sportu. Sport nie jest zdefiniowanym sektorem gospodarki, zatem aby ocenić rozmiar tego sektora wymagane jest przyjęcie wielu założeń odnośnie jego natury i specyfiki. Zazwyczaj w badaniach pomijane są wydatki związane z biernym uczestnictwem, np. oglądaniem imprez sportowych. Dodatkowo, z uwagi na brak adekwatnej informacji, często w praktyce wykorzystywane są założenia *ad-hoc*, np. dotyczące szacowania, jaka część sprzedaży obuwia dotyczy obuwia sportowego. W artykule w części metodologicznej szczegółowo zostaną omówione przyjęte założenia.

Popyt na sport i usługi związane z kulturą fizyczną ma charakter złożony. Po pierwsze, w ostatnich latach stał się modny zdrowy tryb życia, który wymusza aktywność sportową. Jednak osoby z różnych grup wiekowych uczestniczą w rozmaitych dziedzinach sportu i typach rekreacji ruchowej, a partycypacja ta przybiera odmienne formy ze względu na swój cel. Stopień i typ aktywności sportowej wpływają bezpośrednio na wielkość ponoszonych wydatków. Niemniej literatura dotycząca badań o charakterze ekonomicznym w zakresie konsumpcji i zaangażowania w sport jest ograniczona. W nielicznych opracowaniach zauważono generalny trend, wskazujący że lepiej sytuowane materialnie gospodarstwa domowe przeznaczają wyższe kwoty na wydatki związane z aktywnością fizyczną i sportem (Breuer i in., 2010). Po drugie, osoby pracujące zawodowo dysponują mniejszą ilością wolnego czasu i z tego powodu uprawiają sport z mniejszym zaangażowaniem. Rekompensują to jednak większą intensywnością i bardziej wyszukаныmi formami aktywnego wypoczynku, a więc droższymi (np. wyjazdy na narty czy obozy nurkowe).

Farrel i Shields (2002) pokazują, że okres wychowywania dzieci nie sprzyja uczestnictwu w sporcie, wskazali też na pozytywny związek między wykształ-

cenieniem a uprawianiem sportu. Breuer i in. (2010) twierdzą z kolei, że wydatki gospodarstw domowych związane ze sportem są przede wszystkim determinowane przez uzyskiwany dochód i poziom wykształcenia (dodatnia korelacja) oraz fakt posiadania dzieci (ujemna). Konkludując, związek pomiędzy uczestnictwem w sporcie a ponoszonymi na ten cel wydatkami nie jest jednoznaczny.

Downward i Riordan (2007) tłumaczą poziom wydatków związanych ze sportem za pomocą czynników pozaekonomicznych, takich jak interakcje społeczne i socjalizacja. Warto przy tym zauważyć, że dużo większa liczba prac naukowych podejmuje tematykę uczestnictwa w sporcie niż wydatków z nim związanych.

W artykule przedstawiono analizę wydatków gospodarstw domowych na dobra i usługi związane ze sportem rozumianym zgodnie z definicją Ustawy o kulturze fizycznej i sporcie (Dz. U. 1996, Nr 25, poz. 113)¹. Zatem do działalności sportowej zaliczono zarówno kwalifikowane i amatorskie uprawianie sportu, jak i wychowanie fizyczne, rekreację ruchową oraz rehabilitację ruchową. Wybór takiego podejścia badawczego jest warunkowany przez stopień agregacji dostępnego materiału empirycznego. Przedmiotem zainteresowania w opracowaniu są grupy towarów i usług związanych ze sportem, na które gospodarstwa domowe przeznaczają fundusze. Należy tu zaznaczyć, że tylko nieco ponad 25% gospodarstw domowych deklaruowało wydatki związane ze sportem i to w sposób niezależny od poziomu uzyskiwanego dochodu².

Celem artykułu jest oszacowanie wielkości wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe na dobra i usługi związane ze sportem.

ZAKRES DANYCH STATYSTYCZNYCH I ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

Analiza na poziomie mikroekonomicznym została opracowana na podstawie danych z badania *Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej* przeprowadzonego przez GUS jesienią 2008 r. Podstawowym jego celem było: poznanie sposobów spędzania wolnego czasu przeznaczanego na sport i rekreację ruchową preferowanych przez członków badanych gospodarstw domowych; ocena stopnia zaangażowania gospodarstw domowych i ich członków w uczestnictwo w sporcie i rekreację ruchową; oszacowanie przeciętnych wydatków przeznaczanych na ten cel; próba ustalenia poziomu wyposażenia gospodarstw domowych w sprzęt sportowy i oszacowanie przeciętnych wydatków ponoszonych na jego zakup i konserwację, a także na udział w obozach i zajęciach sportowych. Pewnym mankamentem tego badania, z punktu widzenia celów artykułu, było nieuwzględnienie wydatków związanych z uczestnictwem w obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego przez młodzież szkolną i akademicką

¹ Co prawda od sierpnia 2010 r. definicja ta nie jest obowiązująca, jednak była ona aktualna w czasie gromadzenia informacji statystycznych.

² *Uczestnictwo...* (2009), s. 61.

oraz wydatków na towary, które nie wiążą się wyłącznie ze sportem (np. napoje, odżywki).

Do przeprowadzenia badania została wybrana próba gospodarstw domowych uczestniczących w badaniach budżetu gospodarstw domowych w III kw. 2008 r. i kończących udział w tym badaniu. Badanie zostało przeprowadzone przez ankierów metodą wywiadu bezpośredniego. Zastosowanie takiej metody pozwoliło na zgromadzenie i wykorzystanie większej ilości informacji o gospodarstwie domowym niż otrzymanych z modułu dotyczącego sportu i rekreacji. W każdym z badanych gospodarstw domowych jego członkowie³ wypełniali kwestionariusz zawierający pytania dotyczące zakupu sprzętu i wyposażenia sportowego oraz uczestnictwa w zajęciach sportowych i rekreacyjnych w okresie od 01.10.2007 r. do 30.09.2008 r.

Z punktu widzenia celu tego badania, szczególnie interesujące było zbadanie przeciętnych wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe na uprawianie sportu i rekreację ruchową. Dodatkowym walorem wspomnianego badania jest fakt, że zostało ono przeprowadzone jako badanie modułowe kompleksowego badania dochodów i wydatków gospodarstw domowych. Pewną zaś niedogodnością jest to, że badanie obejmowało ostatni kwartał 2007 r. i nie zawierało informacji o wydatkach ponoszonych w IV kwartale następnego roku.

Drugim źródłem danych było Badanie budżetów gospodarstw domowych (BBGD). Spełnia ono ważną rolę w analizach poziomu życia ludności — stanowi jedno z podstawowych źródeł informacji o przychodach, rozchodach, spożyciu żywności oraz o innych aspektach warunków życia ludności. BBGD dostarcza szczegółowych informacji m.in. o strukturze demograficznej gospodarstw domowych, aktywności ekonomicznej osób wchodzących w skład badanego gospodarstwa domowego oraz o poziomie i źródłach osiąganych dochodów, a także o poziomie i strukturze realizowanych wydatków, źródłach pozyskiwania towarów i usług. Prowadzone jest metodą reprezentacyjną, która daje możliwość uogólnienia (z określonym błędem) uzyskanych wyników na wszystkie gospodarstwa domowe w kraju. Do uogólnienia wyników wykorzystano system wag. W badaniu uwzględniony jest schemat miesięcznej rotacji gospodarstw domowych. Oznacza to, że w każdym miesiącu danego roku podejmują badania inne gospodarstwa domowe. Każde z nich prowadzi przez miesiąc zapisy rozchodów i przychodów w specjalnych książeczkach budżetowych.

Dane dotyczące spożycia towarów i usług związanych ze sportem i rekreacją ruchową gospodarstw domowych pochodzące z badania modułowego i badania budżetów gospodarstw domowych obejmują wydatki finansowane z dochodów osobistych.

Przed przystąpieniem do właściwej analizy należy przedstawić przyjęte założenia i wspomnieć o pewnych uproszczeniach. Po pierwsze, analizie poddano dwa zbiory danych. Jeden, szerszy, pochodzący z badania budżetów gospodarstw domowych obejmujący informacje zebrane od 01.01.2008 r. do 31.12.2008 r.

³ W przypadku dzieci do 7 lat wywiadu udzielali rodzice lub opiekunowie prawni dziecka.

oraz drugi, bardziej wyspecjalizowany i ukierunkowany zbiór danych, pochodzący z modułu dotyczącego uczestnictwa w sporcie i rekreacji ruchowej, utworzony w październiku 2008 r. Ankieterzy odwiedzili połowę gospodarstw uczestniczących w badaniu głównym w III kwartale 2010 r. i zebrali informacje retrospektywne dotyczące wydatków związanych z uczestnictwem w sporcie i rekreacji ruchowej w minionych 12 miesiącach. Pomimo tego, że wszystkie gospodarstwa wypełniające ankietę modułową o sporcie przekazywały również informacje o pozostałych dochodach i wydatkach, to jednak badanie to objęło tylko 1/8 badanej w roku populacji gospodarstw domowych. Po drugie, część wydatków, w tym także konsumpcja związana ze sportem i rekreacją ruchową, wykazuje wyraźne wahania sezonowe. Powoduje to rozbieżności w informacjach płynących z obu badań.

Kolejną trudnością metodologiczną jest fakt, że w badaniu modułowym pytania dotyczące wydatków są zadawane wprost, natomiast w badaniu budżetów gospodarstw domowych są one niejednokrotnie łączone z innymi typami wydatków. Z tego powodu trzeba było dokonać dezagregacji danych i oszacowania udziału wydatków związanych bezpośrednio ze sportem w innych kategoriach wydatków.

ANALIZA EMPIRYCZNA

Zgodnie z wynikami badania modułowego prawie 80% gospodarstw domowych deklaruje posiadanie sprzętu sportowego. Natomiast tylko 29,1% gospodarstw domowych potwierdziło ponoszenie jakichkolwiek wydatków związanych ze sportem i rekreacją w okresie od 1.10.2007 r. do 30.09.2008 r. Przeciętna miesięczna kwota wydatków przeznaczana na cele sportowo-rekreacyjne w tym okresie wynosiła 248 zł. Najczęstszym typem wydatku były opłaty za udział w zajęciach sportowych i rekreacji ruchowej (17,2%) oraz związane z zakupem odzieży i obuwia sportowego — 15,9%. Najczęściej deklarowanym typem posiadanego sprzętu sportowego był rower.

Do celów prowadzonej tu analizy wzięto pod uwagę oszacowanie wydatków gospodarstw domowych na grupy towarów związanych z uprawianiem sportu i odbywaniem zajęć rekreacyjnych.

TABL. 1. WYDATKI GOSPODARSTW DOMOWYCH ZWIĄZANE Z UCZESTNICTWEM W SPORCIE W 2008 R.

Kategoria wydatków	Wydatki na sport w tys. zł
R a z e m	3786294,2
Wydatki na zakup odzieży sportowej	743437,7
Wydatki na zakup, konserwację i wypożyczenie sprzętu sportowego	882234,9
Wydatki na udział w zajęciach sportowych i rekreacyjnych	1896618,4
Wydatki na udział w obozach sportowych i rekreacyjnych	264003,2

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W tablicy 1 zestawiono globalne roczne wydatki ponoszone przez polskie gospodarstwa domowe na poszczególne typy dóbr i usług związanych ze sportem. Najwyższą pozycję stanowią tu wydatki związane z udziałem w zajęciach sportowych i rekreacyjnych. Na ten cel gospodarstwa domowe przeznaczyły prawie 1,9 mld zł. Niewiele niższa kwota była przeznaczana na zakup odzieży i sprzętu wykorzystywanego do uprawiania sportu. Łącznie wydatki na uczestnictwo w sporcie to 3,8 mld zł. Jednak ta kwota nie uwzględnia wydatków związanych z uczestnictwem w obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego.

Na wykresie 1 zobrazowano udział poszczególnych wydatków w całości wydatków sportowych objętych badaniem modułowym. Jak zaobserwowano, ponad połowę stanowiły wydatki na udział w zajęciach sportowych i rekreacyjnych (50,09%), następnie znaczne kwoty gospodarstwa domowe przeznaczają na zakup, konserwację i wypożyczanie sprzętu sportowego i rekreacyjnego (23,30%). W dalszej kolejności wydatki obejmują zakup odzieży i obuwia sportowego (19,63%) oraz wydatki na udział w obozach sportowych i rekreacyjnych (6,97%).

Pierwszym krokiem w analizie danych pochodzących z BBGD było wyodrębnienie wśród kategorii uwzględnionych w klasyfikacji tych, rozchodów które

są bezpośrednio związane ze sportem w całości albo w pewnej części. Wśród kategorii rozchodów stosunkowo łatwo można wyróżnić pozycje związane ze sportem, natomiast rozróżnienie pomiędzy rekreacją a turystyką jest do pewnego stopnia arbitralne. W przypadku każdego typu rozchodu starano się wybrać wielkości o najmniejszym możliwym stopniu agregacji. W przypadku kategorii, dla których było to możliwe, posłużono się sześciocyfrowymi kodami wydatków. Jednak nawet taki stopień dezagregacji informacji nie zawsze pozwala na wyodrębnienie wydatków związanych z szeroko pojętym sportem. W przypadku gdy dana kategoria rozchodów obejmowała zarówno wydatki związane ze sportem, jak również inne typy wydatków, starano się oszacować udział wydatków związanych ze sportem w danej kategorii i w ostatecznym rachunku uwzględnić jedynie odpowiednią część danej pozycji.

**ZESTAWIENIE KATEGORII ROZCHODÓW ZWIĄZANYCH ZE SPORTEM W BADANIU
BUDŻETÓW GOSPODARSTW DOMOWYCH**

Symbole	Kategoria rozchodów
031	odzież
032	obuwie
062321	usługi medyczne pomocnicze i medycyny niekonwencjonalnej
071311	rowery
092111	sprzęt trwałego użytku do rekreacji na wolnym powietrzu
092221	sprzęt trwałego użytku do rekreacji w pomieszczeniach
092311	konserwacja i naprawa innego sprzętu trwałego użytku związane- go z rekreacją i kulturą
093211	sprzęt sportowy i kempingowy do rekreacji na wolnym powietrzu
093212	naprawa sprzętu sportowego i kempingowego (do rekreacji na wolnym powietrzu)
094111	usługi w zakresie rekreacji i sportu
096111	turystyka zorganizowana w kraju
096112	turystyka zorganizowana za granicą
096113	turystyka zorganizowana dla dzieci
101111	przedszkola
101112	nauczanie początkowe
101113	szkoła podstawowa
102111	gimnazja
102112	szkoły zasadnicze, średnie techniczne i zawodowe, licea
103111	szkolnictwo policealne
104111	szkolnictwo wyższe

Źródło: GUS.

Wydatki obejmujące np. obuwie i odzież sportową mogą być wykorzystywane nie tylko do kwalifikowanego bądź rekreacyjnego uprawiania sportu. Dlatego też uwzględniono część wydatków na te dobra. Odpowiednie udziały wydatków związanych ze sportem ustalono porównując deklarowaną wysokość wydatków poniesionych w badaniu modułowym z wielkościami wynikającymi z wydatków gospodarstw domowych.

Kategoria wydatków „usługi medyczne pomocnicze i medycyny niekonwencjonalnej” obejmuje wydatki związane z zaleconym uczestnictwem w gimnastyce korekcyjnej, a więc częścią rehabilitacji ruchowej. Przyjęto, że wszystkie wydatki w tej kategorii dzielą się proporcjonalnie.

Kolejną rozpatrywaną pozycją są wydatki poniesione na zakup rowerów. Przyjęto, że zakup rowerów to w całości wydatki związane z rekreacją bądź sportem. Inne kategorie rozchodów to wydatki na zakup sprzętu trwałego użytku do rekreacji na wolnym powietrzu oraz sprzęt trwałego użytku przeznaczony do rekreacji w pomieszczeniach. Z uwagi na ściśle określony cel wykorzystania sprzętu, wydatki deklarowane w tej pozycji w całości zaliczono do wydatków gospodarstw domowych związanych ze sportem i rekreacją ruchową.

Kategoria wydatków „konserwacja i naprawa innego sprzętu trwałego użytku związanego z rekreacją i kulturą” zawiera obok wydatków bezpośrednio związanych z uprawianiem sportu także inne wydatki. Wobec tego, aby obliczyć część przypadającą na sprzęt sportowy zsumowano wydatki ponoszone przez gospodarstwa domowe na sprzęt trwałego użytku związany z rekreacją oraz związany z kulturą, a następnie obliczono udział wydatków związanych ze sportem i rekreacją w całości tej kategorii. W końcowym rachunku uwzględniono część dotyczącą wydatków związanych ze sportem.

Nazwa i opis kolejnej kategorii „wydatki ponoszone na zakup sprzętu sportowego i kempingowego związanego z rekreacją na wolnym powietrzu” wskazują, że obliczając wydatki związane ze sportem i rekreacją należy tę wartość zakupów uwzględnić w całości. Następną pozycją, która w ostatecznym bilansie zostanie uwzględniona w 100% są usługi w zakresie sportu i rekreacji.

W badaniu budżetów gospodarstw domowych kategoria wydatków „turystyka zorganizowana” obejmuje również koszt poniesiony na uczestnictwo w obozach sportowych. Udział wydatków związanych ze sportem w każdej kategorii turystyki został wyznaczony na podstawie kwoty wydatków związanych z uczestnictwem w obozach sportowych i rekreacyjnych. Jest to znaczne uproszczenie, ponieważ większość obozów sportowych odbywa się w kraju, jednak z uwagi na brak dostępności do szczegółowych danych w tym zakresie uniemożliwia dokonania oszacowań o większej precyzji.

Ostatnią uwzględnioną kategorią wydatków były wydatki związane z edukacją. Udział w tej kategorii wydatków sportowych na wychowanie fizyczne oszacowano na podstawie informacji o liczbie etatów nauczycielskich ogółem i liczbie etatów nauczycielskich w zakresie wychowania fizycznego. Jest to oszacowanie nieuwzględniające np. faktu, że w klasach początkowych dzieci nie mają zajęć wychowania fizycznego z wyspecjalizowanym nauczycielem, jednak nie ma bardziej szczegółowych danych w tym zakresie.

Ostatnim etapem prowadzonego badania było oszacowanie wielkości i struktury kategorii wydatków „konsumpcja związana ze sportem i rekreacją”. Wydatki te można podzielić na charakterystyczne grupy, czyli ponoszone na: odzież i obuwie sportowe, sprzęt sportowy i rekreacyjny, usługi w zakresie sportu

i rekreacji, uczestnictwo w obozach sportowych, opłaty związane z uczestnictwem dzieci i młodzieży w zajęciach wychowania fizycznego⁴.

Bardziej szczegółowy obraz wydatków sportowych można uzyskać analizując łączne informacje pochodzące z BBGD oraz modułu dotyczącego sportu i rekreacji ruchowej. Zaletą badania budżetów gospodarstw domowych jest ośmiokrotnie większa liczebność próby. Należy jednak pamiętać, że informacje o wydatkach gospodarstw domowych na towary i usługi związane ze sportem w niektórych kategoriach zostały połączone z wydatkami, które nie dotyczą sportu. Z tego powodu dla tych kategorii produktów i usług oszacowano udział wydatków bezpośrednio związanych z uprawianiem sportu bądź rekreacją ruchową.

Ponadto informacje o miesięcznych wydatkach zostały uogólnione na całą populację do kwot rocznych. W tym celu wykorzystano oryginalny system wag badania budżetów. W przypadku grup towarów i usług, które występowały w obu badaniach, obliczając udział wydatków związanych ze sportem w BBGD posługiwano się informacjami z badania modułowego *Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej*.

TABL. 2. WYDATKI GOSPODARSTW DOMOWYCH ZWIĄZANE Z UCZESTNICTWEM W SPORCIE WEDŁUG BBGD W 2008 R.

Kategorie wydatków	Wydatki na sport w tys. zł
R a z e m	4058741,4
Odzież	386842,3
Obuwie	57725,8
Usługi medyczne pomocnicze, niekonwencjonalne	9318,2
Rowery	270192,3
Sprzęt trwałego użytku do rekreacji na wolnym powietrzu	103461,7
Sprzęt trwałego użytku do rekreacji w pomieszczeniach	33052,0
Konserwacja sprzętu trwałego użytku do rekreacji	2196,9
Sprzęt sportowy i kempingowy do rekreacji na wolnym powietrzu	589707,5
Naprawa sprzętu sportowego i kempingowego do rekreacji na wolnym powietrzu	6793,0
Usługi w zakresie sportu i rekreacji	1038495,3
Turystyka zorganizowana:	
krajowa	410320,0
zagraniczna	548532,8
dla dzieci	162571,4
Oплаты:	
przedszkole	131683,3
nauczanie początkowe	8342,3
szkoła podstawowa	24496,9
gimnazjum	12779,7
szkoły zawodowe, liceum	19959,7
szkoła policealna	5333,3
szkoła wyższa	236937,0

Ź r ó ł o: jak przy tabl. 1.

⁴ Zgodnie z nowym minimum programowym grupy uczniów mogą poprosić szkołę o zorganizowanie specjalistycznych zajęć w ramach wychowania fizycznego, które zazwyczaj są częściowo odpłatne.

W tablicy 2 zestawiono wydatki gospodarstw domowych na zakup towarów i usług związanych ze sportem. Porównując wyniki obu badań warto zauważyć, że choć globalna wartość konsumpcji sportowej według BBGD w pierwszej ocenie jest wyższa od kwoty wynikającej z badania modułowego, to jednak po odjęciu wydatków związanych z zajęciami wychowania fizycznego roczne wydatki gospodarstw domowych przeznaczone na sport nieznacznie przekraczają kwotę 3,6 mld zł, a zatem w skali makro wydatki były zbliżone (4,1 mld zł i 3,6 mld zł). Część niedoszacowania wydatków może wynikać z arbitralnego założenia o nieuwzględnianiu kosztów transportu. Uznano, że ich wartość związana z uczestnictwem w obozach i zajęciach sportowych jest na tyle mała, iż można ją pominąć.

Kwoty w tabl. 2 obrazują roczne wydatki gospodarstw domowych na poszczególne typy dóbr i usług w części bezpośrednio związanej ze sportem i rekreacją ruchową. Największą kwotę gospodarstwa domowe wydają na usługi w zakresie sportu i rekreacji, był to ponad 1 mld zł rocznie.

Na wykresie 2 zilustrowano strukturę wydatków gospodarstw domowych związanych ze sportem i rekreacją. Trzy typy tych wydatków stanowią podobną część budżetu, są to: wydatki związane z uczestnictwem w obozach sportowych

i rekreacyjnych (27,63%), innymi usługami w zakresie sportu i rekreacji ruchowej (25,82%), zakupem sprzętu sportowego i rekreacyjnego (24,77%).

W całości konsumpcji towarów i usług związanych ze sportem przez gospodarstwa domowe miały mniejsze znaczenie wydatki przeznaczane na zakup odzieży i obuwia sportowego (10,95%) oraz opłaty związane z zajęciami wychowania fizycznego (10,83%).

Podsumowując rozważania trzeba podkreślić, że oba źródła danych wskazały na podobną kwotę globalnych wydatków związanych ze sportem. Można zatem uznać, że pewne założenia metodologiczne — poniekąd arbitralne — są uzasadnione.

Zakończenie

Analiza danych statystycznych pokazała, że udział wydatków związanych ze sportem w całkowitych wydatkach konsumpcyjnych stanowi nie mniej niż 1%. Należy podkreślić, że oszacowana kwota wydatków jest z pewnością niższa od wydatków rzeczywistych, gdyż z uwagi na problemy związane z identyfikacją w badaniu pominięto niektóre grupy dóbr, takie jak bilety na imprezy sportowe czy spożycie napojów regeneracyjnych. Ponadto nie podjęto próby oszacowania wydatków związanych z biernym uczestnictwem w sporcie.

Celem badania było oszacowanie wielkości wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe na dobra i usługi związane ze sportem. Kwota 1% jest znacząco niższa niż podobny udział wydatków dla W. Brytanii.

W trakcie analizy wskazaliśmy, że całkowite wydatki konsumpcyjne związane ze sportem przekraczają kwoty deklarowane w badaniu modułowym *Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej*. Przyczyny takiego stanu są różne. Po pierwsze, respondentom trudno jest rozgraniczyć wydatki związane ze sportem od wydatków dotyczących innych sfer życia. Po drugie, część ponoszonych wydatków jest sezonowa lub ma charakter nieregularny i trudno jest uchwycić ich precyzyjny obraz w krótkotrwałym badaniu. Jak wskazuje literatura tematu, jest to powszechnie występujący problem statystyki w wielu krajach.

Rola kultury fizycznej rośnie. Od momentu przystąpienia do Unii Europejskiej aktywnie wspierany jest rozwój infrastruktury sportowej, co zwiększa liczbę osób uprawiających sport. Dzięki temu powstają nowe miejsca pracy zarówno bezpośrednio w sektorze sportowym, jak i w sferach towarzyszących. Rozmiar zjawiska pokazuje, że sektor ten ma przed sobą duże możliwości rozwoju.

LITERATURA

- Breuer C., Hallmann K., Wicker P., Feiler S. (2010), *Socio-economic patterns of sport demand and ageing*, „European Review of Aging and Physical Activity”, w druku
- Davies L. (2002), *Consumers' expenditure on sport in the UK: Increased spending or under-estimation?*, „Managing leisure: an international journal”, vol. 7(2)
- Downward P., Riordan J. (2007), *Social interactions and the demand for sport: an economic analysis*, „Contemporary Economic Policy”, vol. 25, No. 4
- Farrell L., Shields A. (2002), *Investigating the economic and demographic determinants of sporting participation in England*, „Journal of Royal Statistical Society A”, vol. 165, part 2
- Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej w 2008 r. (2009), GUS

SUMMARY

During recent years, in European countries, including Poland, increasing involvement in sports and physical activities has been noticed. The aim of the article is to estimate the level of consumer expenses related to sports borne by households in Poland. Using the micro-data from the Polish Research Participation in Sport and Recreation, and the Household Budget Survey the Author estimates the share of expenses associated with sports and recreational activities in total households' expenditures. He calculated that an average Polish household spends 1% of its expenses for products and services related to sports.

РЕЗЮМЕ

В последние годы в европейских странах растет увлечение общества спортом и физической активностью. В статье делается попытка оценки уровня потребительских затрат домашних хозяйств связанных со спортом. Используя единичные данные из обследования участия граждан в спорте и рекреации а также из обследования бюджетов домашних хозяйств была оценена доля затрат связанных с занятиями спортом и физической активностью в общих потребительских затратах домашних хозяйств. Было рассчитано, что среднее домашнее хозяйство затрачивает 1% своих расходов на спортивные продукты и услуги.